

PROF:DR. GAZANFER AKSAKOĞLU'NA

Aslında hiç sevmiyorum vedalaşmayı. Oysa, insani bir şey vedalaşmak, biliyorum. Vedalaşmak, ayrılmak, her zaman bitiş değil, bunu da biliyorum. Yine de içim ısınmıyor işte bu vedalaşmak işine; yüreğimi boğuyor. Belki tıpça bir karşılığı da vardır bu halin; ama sevmiyorum işte.

Aslında farkındaydım işlerin pek de iyi gitmediğinin. Dostlardan aldığım haberler iyi değildi. Unutup bir köşeye bırakıyordu zihnim duymak istemediğimi. Ama oldu işte. Gazanfer Hoca, kayıp gitti hayatımdan...

En yakınında değildim Gazanfer Hocanın. Ortak bazı etkinliklerde yer alsak da mesai anlamında birlikte çalışmadım. Şüphesiz ki, en yakınında olanların anlatacakları çok şey vardır onun için, onu tanımlayan. Benim yazacaklarım onların anlatacaklarının yanında, hani derler ya "devede kulak" misali olsa olsa.

Adını ilk kez tıbbiye son sınıfta, Halk Sağlığı seçiminin giderek belirginleştiği bir dönemde, Toplum ve Hekim'deki bir yazısında duymuştum galiba. Güçlü, kitabın ortasından konuşan, söyleyeceğini yapısal olarak kurgulayan, etkileyici bir yazıydı. Sonra doktora, asistanlık derken daha çok bildim, tanıdım Gazanfer Hocayı. Aynı etkinliklerde bulunduk, konuştuk, sohbet ettik. Zonguldak'ta bölümün ilk öğretim üyesi olarak çalışmaya başladığımda, aradığım, fikir danıştığım hocalar arasındaydı. Çok yardım etti, unutmam da inkar etmem de olası değil.

Akademiden dostlarla yapılan sohbetlerde sıkça anılan isimlerdendi. Neredeyse herkes Halk Sağlığı bilgisine şapka çıkartırdı Gazanfer Hocanın, aksini görmedim. Buna karşın, farklı bir şöhreti de vardı. Çoğumuz için sert, korkulan bir adamdı Gazanfer Hoca; kolayca iletişim kurulamaz bir yere koyardık hocayı. Gerçekten öyle miydi, biz mi onu öyle bir yere yerleştirmiştik tam olarak belli değildi. Tanışıklığım arttıkça kişisel düşüncem değişse de çoğunluk için böyleydi durum; zor adamdı Gazanfer Hoca.

Yazıyı okuyan dostlar olursa şimdi anlatacağıma gülümseyerek hak vereceklerdir sanırım. Son bir şey daha Gazanfer Hoca'nın ardından. Zor bir adamdı dedim ya, ona dair. Akademiye başladığımız zamanlarda bir araya

geldiğimizde sıkça konuşulan konulardan biri de doğal olarak doçentlik sınavları idi. Bitmiş bir sınavın öyküsü can kulağıyla dinlenirdi. Jüride kimler varmış, sözlüde kim ne sormuş, ne olmuş, pür dikkat kesilirdi herkes. o zaman ki kıdemli hocalar bunu bilirler mi bilmem ama, laf aramızda örgütlüydük de. Bir word belgemiz vardı. Sınavdan çıkan herkes, geçsin ya da kalsın, kendi sınav öyküsünü, çapraz ateş soruları da dahil sorulan tüm soruları, tabii sorunun kimden geldiğini de belirterek, ve sorunun doğru yanıtlarını da kaynak göstererek bu belgeye işlerdi. Durmadan güncellenen ve genişleyen bu belge, sınava girecek olana iletilirdi. Bir de yaygın bir soru-yanıt oyunu vardı aramızda: Yoldan geçen 100 yardımcı doçente (o zaman adı böyleydi) kimin jürinizde olmasını istemezsiniz diye sormuşlar, en çok oy alan beş kişi kimdir? Yanıtlar çok değişmezdi aslında, 7-8 isim arasında dönerdi çoğu zaman. Ama Gazanfer Hoca, ilk beşin değişmez ismiydi hep. Zor adamdı, öyle kolayına beğenmezdi her şeyi, bilirdik. İlk beşin değişmez isimlerinden biri de Hamdi Hocaydı (Prof.Dr. Hamdi Aytekin). Ne çare ki, ikisi de kayıp gitti hayatımdan; sevdiğim iki insan. Diğer isimler bende kalsın şimdilik; hala aramızdalar...

Ademiye başladığım ilk zamanlardı. Aynı etkinlikte konuşmamız vardı. Konuşmam olduğunda gelip en ön sıraya oturdu. Dikkatle dinlediğini görüyordum kürsüden. Ara ara önündeki not defterine notlar alıyordu. Oturum bittiğinde, yanıma geldi. Hocayı tanıyanlar anlayacaktır, heyecanlanmıştım. Not defterini çıkartıp konuşmada yaptığım bir yorumu okudu ve neden böyle düşündüğümü sordu. Gazanfer Hoca böyle bir şey yaptığında, hele de henüz yolun başındaysanız, duyduklarınız, öğrendikleriniz gelir aklınıza, kalp atım hızınız yükselir; fizyolojik bir şeydir, engelleyemezsiniz. Söylediklerimi okurken, elindeki not defterini görüyordum. Söylediklerimi yazmış, yanına da kocaman, okkalı bir soru işareti kondurmuştu. Düşündüklerimi anlattım. Can kulağıyla dinledi, sonra heyecanla elimde tuttuğum kalemimi elimden alıp soru işaretini karaladı, "Ferruh" yazdı. Sınavı geçmiş bir çocuk gibi duyumsuyordum kendimi, sevinçliydim. "Bir şey daha var" dedi, "sunumun başında başlığın altına ismini unvanınla yazmışsın". Ne yapabilirdim ki başka, böyle öğrenmiştim, herkes öyle yapıyordu, üstelik yolun başında bir akademisyendim. Karşılaşmayı beklediğim tepkiler içinde böyle bir olasılık yoktu, koskoca Gazanfer Hocaya ne diyebilirdim ki? Gülümsedi, unutmuyorum, omzuma koydu elini, "boş ver" dedi, "ben seni dinlemeye söyleyeceklerin için geldim, unvanın için değil".

Dedim ya, akademiye başladığım ilk günden itibaren hiçbir sorumu yanıtız bırakmadı, zaman ayırmadığı hiç olmadı. Kendi adıma söyleyeyim, sıcak, samimi ve güvenilir bulurdum onu. Ama ciddi bir adamdı. Hocaydı. Sorardı. Yanıtını dikkatle beklerdi. Yanıtını yanlış bulduğunda ince ince öğretirdi, lakin fırça mı attı hafiften anlamazdın. Arada da fırçalardı. Belki duyduklarımızla,

bize anlatılanlarla efsaneleştirmiştik onu aramızda. Ne gariptir ve aslında ne güzeldir ki, hocayla temas etmiş herkes ondan bir şey öğrendiğini ifade eder, bence de gerçekten öyleydi, yine de çoğumuz için ulaşılması, iletişim kurulması zor bir adamdı Gazanfer Hoca.

Belki bir parça garip gelecek anlatacaklarım, “ne yani bu mu anlatacakların” diyen olacak belki. Onun akademik yönünü, bilimsel özelliklerini, öğreticiliğini değerlendirmek de anlatmak da benden çok onu yetiştirenlere, onun yetiştirdiklerine, onunla birlikte çalışanlara düşer. Zaten boyumu da aşar böyle bir iş. Parça parça anılar düşüyor aklıma.

Bir grup arkadaşımızla Ankara’da Göksu Lokantasında oturuyorduk. Baktık, Hoca da bir masada tek başına oturuyor. Arkadaşlar Hocayı da masaya davet etmemi isteyince, kalkıp davet ettim. “Sevinirim” dedi. Bir şişe kırmızı şarap duruyordu masasında. Kırmadı, şişeyi ve bardağını aldı, garsona tabakları işaret etti. Sonra arkadaşlara tek tek kim olduklarını sordu, anlattı. Zengin, dolu ve sıcak bir sohbet başlamıştı. Masadakilerden biri “Hocam ben de sizin gibi şarap seviyorum, bu konuyu araştırıyorum” dedi durup dururken, evinde değişik şarapları biriktirdiğini filan söyledi ardından. Yapmaya çalıştığı açıktı, Hocayla sıcak bir temas kurma girişimiydi bu. Şarap üzerinden komik bir girişim, üstelik karşısındaki Gazanfer Hoca olunca, “araştırıyorum” diyerek bilimsel bir hava da vermişti girişimine. “Madem o kadar seviyorsun, neden rakı içiyorsun?” dedi kararlı bir sesle Gazanfer Hoca. Hani futbol maçı olsa tribünler “gooooool” diye havaya sıçrayacak. Ne aksi ki, ayağım masanın altından da yetişmiyor arkadaşı uyarmaya. Sonra kıyamamış olsa gerek, “yalnız bu araştırma işi hoşuma gitti” dedi Hoca, sesinde nakavt ettiği rakibine üzülen boksörün sıcaklığı vardı sanki, “araştırdıysan bilirsin, çok çeşidi var bunun, ama çarşıdan alıp biriktirmek hatalı bir iş, en iyisi sen onları iç, söyle bakalım en çok hangisini seviyorsun?” Arkadaşın yanıtı “rose” oldu, “rose ve tatlı”. Soğudu Hoca’nın sesi, “istersen sen kalk git” dedi ama gülümseyerek.

Buz kesmişti masa. Kimse konuşamıyordu. “Sen nerede mecburi hizmet yapmıştın?” diye sordu bana. “Kırıkkale Irmak Sağlık Ocağı” dedim. “Sizin orada güvercin yetiştiriciliği var mıydı?” dedi. “Vardı Hocam” dedim, “ambulans şoförümüz Tekin beslerdi güvercinleri”. Anlamıştım lafın gittiği yeri. Sonra güvercin yetiştirmeyi anlattı biraz. Bu işte güvercine takla attırmanın zorluğundan bahsederken, deyim yerindeyse, hınzır bir zekayla ince ince öğretiyordu işte. Hocaydı.

Birkaç yıl sonra aynı mekanda oturup birlikte rakı içerken, sohbetin bir yerinde “o geceyi anımsıyor musun?” diye sordu. Anımsamamak ne mümkün. Daha

sonra kerelerce anmıştık o geceyi aramızda. “Çok mu yüklendim?” dedi, cevap vermedim, galiba anlamıştı. Biraz üzöldüğünü duyumsamıştım; belki de ilk kez. Sonra “sana sorsaydım ne cevap verirdin?” dedi, “ben o işi çok bilmiyorum” diye yanıtladım, aslında en güvenli yanıttı bu galiba “ama galiba kırmızı ve sek derdim, sizin içtiğiniz öyleydi”. Kocaman bir kahkaha attı; o da belki de ilk kez. O geceden sonra da masasında oturduğum oldu. Ama o gece ve sonrasında bir şey fark ettim. Sohbet ederken, gündemi ya da sıradan bir konuyu konuşurken bile ciddi konuşulmasını isterdi; çoğumuzun pek de alışkın olmadığı gibi; ciddi ve kanıta dayalı.

Bir kez tartıştık hocayla. İzmir’de odasındaydık. Sağlıkta Dönüşümün üzerimizden geçmeye başladığı zamanlardı. Eğitim bölgeleri yok edilmişti. Sahasız kalmıştık. Sağlık Bakanlığı ile görüşmeler yapılıyor, yeni bir protokolle eğitim araştırma bölgeleri yeniden kurulmaya çalışılıyordu. “Bu iş yanlış” dedi, “bu adamlarla anlaşmaya çalışmayın, anlaşırsanız onların gittiği yanlış yolun yolcusu olursunuz”. Aslında benzerdi düşüncelerimiz, ama kaygılarımız da vardı. “Sahasız Halk Sağlığı Anabilim Dalı olur mu hocam?” dedim, “hoca olarak asistanlara ne öğreteceğiz, nasıl araştırma yapacağız, bunca genç arkadaş nasıl dosyasını hazırlayacak?” Olan bitene kızgındı Hoca. Hepimiz gibi karşı çıkıyordu Sağlıkta Dönüşüme. Aslında kızgındık biz de, ondan, onlardan öğreniyorduk biraz da karşı çıkmayı. Birden kalktı yerinden, “öğretmeyin” dedi, “gerekirse hiçbir şey öğretmeyin asistanlarınıza, gerekirse asistan da almayın, doçent filan da olmayın”. Kızgınlığı sesindeydi sanki. “Sizin için kolay bunları söylemek” dedim, “siz ununuzu eleyip eleğinizi duvara asmışsınız, bunca genç insan koridor bölümüne dönecek bölümlerde ne yapacak?”. Yanıma gelip koluma girdi, “haydi yemeğe gidelim” dedi, sesi dinginleşmişti, “seni biliyorum, anlıyorum, sen de kızgınsın benim gibi işte, anlıyorum”. Aslında ne tartıştık birbirimizle, ne de kavga ediyorduk. Galiba çaresizliğin öfkesini böyle paylaşmıştık. Küsmedik birbirimize. Bir patlamaydı; birbirimize patlayarak rahatlamıştık sadece.

Bugün dönüp bakınca geriye, Gazanfer Hoca ile hiçbir kötü anı düşmüyor aklıma. Hepimiz temas ettiğimiz insanlarda farklı tatlar, renkler bırakırız biliyorum. Benim için sıcak, destekleyici, öğretici birisiydi Prof. Dr. Gazanfer Aksakoğlu. Onunla birlikte çalışsam da ondan öğrendiklerim var. Sofrasında oturmuşluğum var. Hayatıma dokunmuşluğu var. Artık beni duymayacağını, duyumsamayacağını biliyorum ama ona teşekkür ediyorum.

Şimdi Gazanfer Hoca’nın o herkesin bildiği, “Sağlıkta Araştırma ve Çözümleme” kitabının imzalı iki baskısını ve aramızda “Kırmızı Kitap” olarak kodladığımız “Bulaşıcı Hastalıkla Savaşım”ı kütüphanemin “izinsiz dokunulmazlar” köşesine kaldıracağım. Hamdi Hoca’nın ardından duyumsadıklarım onun için de geçerli.

Belki Şimdi biraz daha rüzgarlı denizler. Dalgalar daha yüksek sanki. Hamdi Hocayı, Gazanfer Hocayı deniz fenerlerine benzetiyorum ben; fırtınalarda yolumuzu bulduran deniz fenerleri onlar. Ve onlar için ne güzel ki, ölüm ışıklarını söndürmüyor.

-II-

Aslında, yüreğimi hüznlendiren haberin ardından, hüznümün sıcaklığında kaleme aldığım yazımı bitirmiŐtim. Bugün 5 Temmuz 2025; yeniden yazıyorum.

Şüphesiz ki, yitirdiğimize birinin ardından bir Őeyler yazmak kimilerimiz için zor olabilir. Kimilerimiz böyle bir Şeyi gereksiz bulabilir. Yazmak, insanın içinden gelen bir duygu; içinden gelmemek de insana dair. Yazılanlar okunuyor mu? Okunuyorsa kaç kişi okuyor? Satırların tümü okunuyor mu, örneğın yazdığım bu yazı bu noktaya kadar okundu mu? Yazılanlar uzun zaman sonra okunduğunda tazeler mi anıları, gülümsetir mi, hüznlendirir mi? Bu soruların yanıtlarını bilmiyorum. Bilmem de pek olası değıl galiba.

Yine de ben, yazdıklarımızın tarihin içinde bir yerde kaldığını, meraklı bir okurun kendisini bulmasını beklediğini düşünüyorum; böyle umut ediyorum. Birlikte çay içtiğıniz, sıradan bile olsa, hani deyim yerindeyse iki kelâm ettiğıniz birisi hakkında -ki böyle bir Şey bile teknik olarak o kiŐinin size dokunduğunu gösterir- iki satır da olsa yazmanın bir "vefa" olduğına inanıyorum. Hatta salt o kiŐiye değıl, sizi bugüne taşımış olan hayat öykünüzün o yaşanmış anına gösterdiğıniz bir sevgi, saygı olduğına inanıyorum. Dahası, vefa dediğimize o Őeyin, toplulukları ayakta tutan birleŐtirici bir etkisi olduğına inanıyorum.

Gazanfer Hoca'nın haberi sonrasında, Halk Sağığı topluluğumuzun en kalabalık iletişim öbeğinden 4 ve 16 Haziran 2025 tarihlerinde yapılan iki çağrıya verilen yanıtlara bakıyor ve düşündüren bir acının içinde bu yazıyı sonlandırıyorum.

Böyle olmasın istiyorum hayat... Böyle olmamalı diyor içimdeki ses... Ama belki de böyle hayat...

Ferruh N. Ayoğılu